

Operace na datových strukturách

Aleš Horák

E-mail: haless@fi.muni.cz
http://nlp.fi.muni.cz/uu/

Obsah:

- ▶ Operace na datových strukturách
- ▶ Binární stromy
- ▶ Reprezentace grafů

Práce se seznamy

Seznam:

- ▶ rekurzivní datová struktura
- ▶ uspořádaná posloupnost prvků (libovolných termů včetně seznamů)
- ▶ operátor `./2`; prázdný seznam `[]`
- ▶ `.(Hlava,Tělo)`, alternativně `[Hlava|Tělo]`,
Hlava je (typu) *prvek seznamu*, Tělo je (typu) *seznam*

<code>.(a,[])</code>	<code>[a]</code>	<code>[a []]</code>
<code>.(a,.(b,.(c,[])))</code>	<code>[a,b,c]</code>	<code>[a,b [c]]</code> , <code>[a [b,c]]</code> , <code>[a,b,c []]</code> , <code>[a [b,c []]]</code> , <code>[a [b [c []]]]</code>
<code>.(a,.(.(b,.(c,[])),[]))</code>	<code>[a,[b,c]]</code>	<code>[a [b [c []]]]</code> , ...
...	<code>[a1,[[b3,c3],d2,e2],f1]</code>	...

Práce se seznamy – member

member(+Prvek,+Seznam) – true, pokud v seznamu je zadaný prvek

- `member(X,[X|_]).` member(X,[X|_]). je stručný zápis pro member(X,L):-L=[X|_].
`member(X,[_|T]) :- member(X,T).`
`?- member(a,[X,b,c]).`
`X=a`
`Yes`
- `member(X,[Y|_]) :- X == Y.`
`member(X,[_|T]) :- member(X,T).`
`?- member(a,[X,b,c]).`   `?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.`
`No`   `ok`
`ok`
`No`
- `member(X,[Y|_]) :- X == Y.`
`member(X,[Y|T]) :- X \== Y, member(X,T).`
`?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.`
`ok`
`No`

Práce se seznamy – del a insert

predikát **del(+A,+L,-Vysl)** smaže všechny výskyty prvku **A** ze seznamu **L**
del1(+A,+L,-Vysl) smaže vždy jeden (dle pořadí) výskyt **A** v seznamu **L**

<code>del(_,[],[]).</code>	<code>?- del(1,[1,2,1,1,2,3,1,1],L).</code>
<code>del(A,[A T],V) :- del(A,T,V).</code>	<code> L = [2, 2, 3]</code>
<code>del(A,[H T1],[H T2]) :- A \= H, del(A,T1,T2).</code>	<code> Yes</code>
<code>del1(A,[A T],T).</code>	<code>?- del1(1,[1,2,1],L).</code>
<code>del1(A,[H T1],[H T2]) :- del1(A,T1,T2).</code>	<code> L = [2, 1];</code>
	<code> L = [1, 2];</code>
	<code> No</code>

insert(+A,+L,-Vysl) vkládá postupně (při žádosti o další řešení) na každou pozici seznamu **L** prvek **A**

insert1(+A,+L,-Vysl) vloží **A** na začátek seznamu **L** (ve výsledku **Vysl**)

<code>insert(A,L,[A L]).</code>	<code>?- insert(4,[2,3,1],L).</code>
<code>insert(A,[H T1],[H T2]) :- insert(A,T1,T2).</code>	<code> L = [4, 2, 3, 1];</code>
	<code> L = [2, 4, 3, 1];</code>
	<code> L = [2, 3, 4, 1];</code>
<code>insert1(X,List,[X List]).</code>	<code> L = [2, 3, 1, 4];</code>
	<code> No</code>

Práce se seznamy – permutace

1. pomocí **insert**

```
perm1([], []).
perm1([H|T],L):- perm1(T,V), insert(H,V,L).
```

```
?- perm1([1,2,3],L).
L = [1, 2, 3] ;
L = [2, 1, 3] ;
L = [2, 3, 1] ;
L = [1, 3, 2] ;
L = [3, 1, 2] ;
L = [3, 2, 1] ;
No
```

2. pomocí **del1**

```
perm2([], []).
perm2(L,[X|P]) :- del1(X,L,L1),perm2(L1,P).
```

3. pomocí **append**

```
perm3([], []).
perm3(L,[H|T]):- append(A,[H|B],L),append(A,B,L1), perm3(L1,T).
```

Práce se seznamy – využití **append**

predikát **append** je všestranně použitelný:

```
member(X,Ys)      :- append(As,[X|Xs],Ys).
last(X,Xs)        :- append(As,[X],Xs).
prefix(Xs,Ys)     :- append(Xs,As,Ys).
suffix(Xs,Ys)     :- append(As,Xs,Ys).
sublist(Xs,AsXsBs) :- append(AsXs,Bs,AsXsBs), append(As,Xs,AsXs).
adjacent(X,Y,Zs)  :- append(As,[X,Y|Ys],Zs).
```

Práce se seznamy – **append**

append(?Seznam1,?Seznam2,?Seznam) – **Seznam** je spojení seznamů **Seznam1** a **Seznam2**

```
append([],L,L).
append([H|T1],L2,[H|T]) :- append(T1,L2,T).
```

predikát **append** je **víceměrný**:

```
?- append([a,b],[c,d],L).
L = [a, b, c, d]
Yes

?- append(X,[c,d],[a,b,c,d]).
X = [a, b]
Yes

?- append(X,Y,[a,b,c]).
X = [] Y = [a, b, c];
X = [a] Y = [b, c];
X = [a, b] Y = [c];
X = [a, b, c] Y = [];
No
```

Práce se seznamy – efektivita **append**

Efektivní řešení predikátu **append** – **rozdílové seznamy** (difference lists)

Rozdílový seznam se zapisuje jako **Seznam1-Seznam2**.

Např.: $[a,b,c] \dots [a,b,c] - []$ nebo $[a,b,c,d] - [d]$ nebo $[a,b,c,d,e] - [d,e]$, obecně $[a,b,c|X] - X$

$[] \dots A-A$
 $[a] \dots [a|A]-A$

Seznam2 (volná proměnná) slouží jako “ukazatel” na konec seznamu **Seznam1**

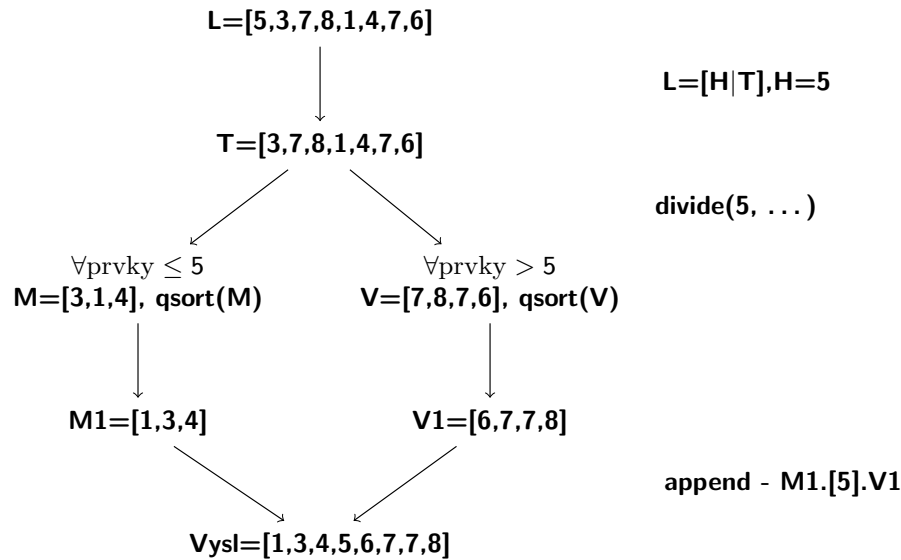
predikát **append** s rozdílovými seznamy (**append_dl**):

```
append_dl(A-B,B-C,A-C).
```

```
?- append_dl([a,b|X]-X,[c,d|Y]-Y,Z).
X = [c, d|Y]
Y = Y
Z = [a, b, c, d|Y] - Y
Yes
```

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

```

qsort([],[]).
qsort([H],[H]) :- !.
qsort([H|T],S) :- divide(H,T,M,V),
                  qsort(M,M1), qsort(V,V1),
                  append(M1,[H|V1],S).

divide(-,[],[],[]).
divide(H,[K|T],[K|M],V) :- K=<H, !, divide(H,T,M,V).
divide(H,[K|T],M,[K|V]) :- divide(H,T,M,V).
    
```

“řez” – zahodí další možnosti řešení

Třídění seznamů — quicksort II

predikát **qsort_dl(+L,-Vysl)** – efektivnější varianta predikátu **qsort** s rozdílovými seznamy

```

qsort(L,S):- qsort_dl(L,S-[]).

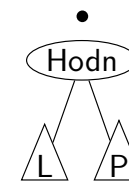
qsort_dl([],A-A).
qsort_dl([H],[H|A]-A) :- !.
qsort_dl([H|T],M1-B):- divide(H,T,M,V),
                      qsort_dl(M,M1-[H|V1]),
                      qsort_dl(V,V1-B). % append_dl(M1-A, [H|V1]-B, S-C)

% divide/4 beze změny
divide(-,[],[],[]).
divide(H,[K|T],[K|M],V):- K=<H, !, divide(H,T,M,V).
divide(H,[K|T],M,[K|V]):- divide(H,T,M,V).
    
```

Uspořádané binární stromy

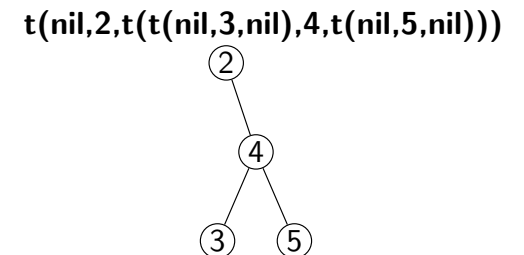
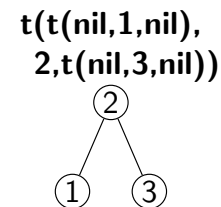
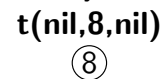
Reprezentace binárního stromu:

► **nil** – prázdný strom

► **t(L,Hodn,P)** – strom

Příklady stromů:

Přidávání do binárního stromu

addleaf(+T,+X,-Vysl) přidá do binárního stromu **T** hodnotu **X** na správnou pozici vzhledem k seřídění stromu

```
addleaf(nil,X,t(nil,X,nil)).
addleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,X,Right)).
addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right1)) :-
    Root>X,addleaf(Left,X,Left1).
addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)) :-
    Root<X,addleaf(Right,X,Right1).
```

```
?- addleaf(nil,6,T),addleaf(T,8,T1), addleaf(T1,2,T2), addleaf(T2,4,T3),
    addleaf(T3,1,T4).
```

```
T4 = t(t(t(nil, 1, nil), 2, t(nil, 4, nil)), 6, t(nil, 8, nil))
```

```
?- addleaf(t(t(t(nil,1,nil),2,t(nil,3,nil),4,t(nil,5,nil))),
    6,t(t(nil,7,nil),8,t(nil,9,nil))),
    10,
    T).
```

```
T = t( t( t( nil, 1, nil), 2, t( t( nil, 3, nil), 4, t( nil, 5, nil))),
    6, t( t( nil, 7, nil), 8, t( nil, 9, t( nil, 10, nil))))
```

Odebírání z binárního stromu

Predikát **addleaf** není vícesměrný ☹ ⇒ nelze definovat:

```
del(T,X,T1) :- addleaf(T1,X,T).
```

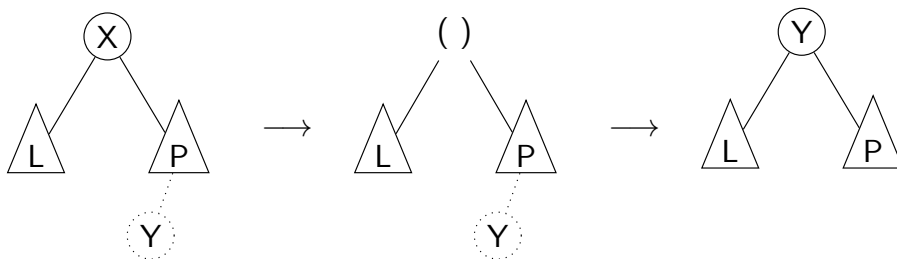

Odebírání z binárního stromu

správný postup:

- ▶ pokud je odebíraná hodnota v **listu** → nahradí se hodnotu **nil**
- ▶ jestliže je ale v **kořenu** (pod)stromu → je nutné tento (pod)strom přestavět

Přestavba binárního stromu při odstraňování kořene **X**:

Odebírání z binárního stromu

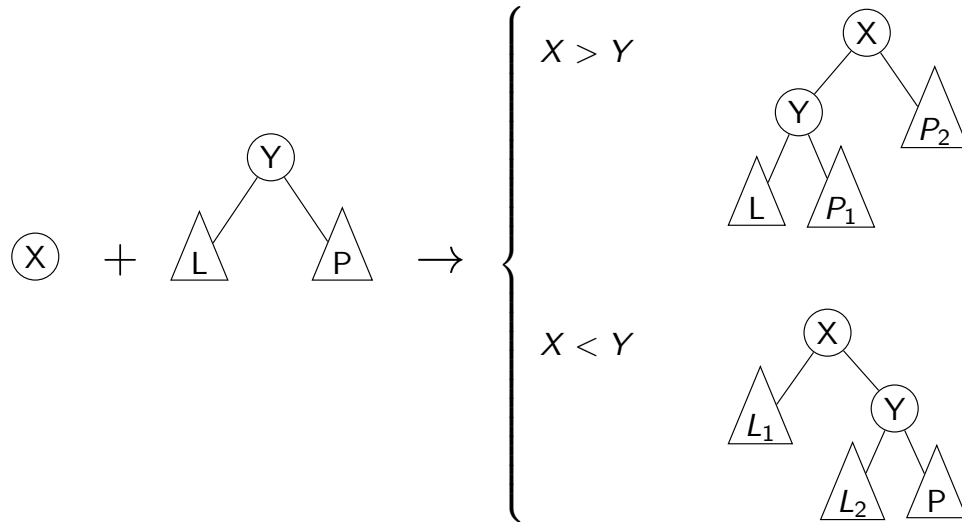
delleaf(+T,+X,-Vysl) odstraní ze stromu **T** uzel s hodnotou **X**

```
delleaf(t(nil,X,Right),X,Right).
delleaf(t(Left,X,nil),X,Left).
delleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,Y,Right1)):- delmin(Right,Y,Right1).
delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right1)):- X<Root,delleaf(Left,X,Left1).
delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)):- X>Root,delleaf(Right,X,Right1).
```

```
delmin(t(nil,Y,R),Y,R).
delmin(t(Left,Root,Right),Y,t(Left1,Root,Right1)) :- delmin(Left,Y,Left1).
```

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

Jiný způsob vkládání:

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

add(?T,+X,?Vysl) přidá do binárního stromu T uzel s hodnotou X s přeuspořádáním stromu (jako kořen nebo jinam při navracení)

% přidej jako kořen

`add(T,X,T1) :- addroot(T,X,T1).`

% nebo kamkoliv do stromu (se zachováním uspořádání) – umožní mazání

`add(t(L,Y,R),X,t(L1,Y,R)) :- gt(Y,X),add(L,X,L1).`

`add(t(L,Y,R),X,t(L,Y,R1)) :- gt(X,Y),add(R,X,R1).`

`addroot(nil,X,t(nil,X,nil)).`

`addroot(t(L,Y,R),X,t(L1,X,t(L2,Y,R))) :- gt(Y,X),addroot(L,X,t(L1,X,L2)).`

`addroot(t(L,Y,R),X,t(t(L,Y,R1),X,R2)) :- gt(X,Y),addroot(R,X,t(R1,X,R2)).`

`addroot(t(L,X,R),X,t(L,X,R)).`

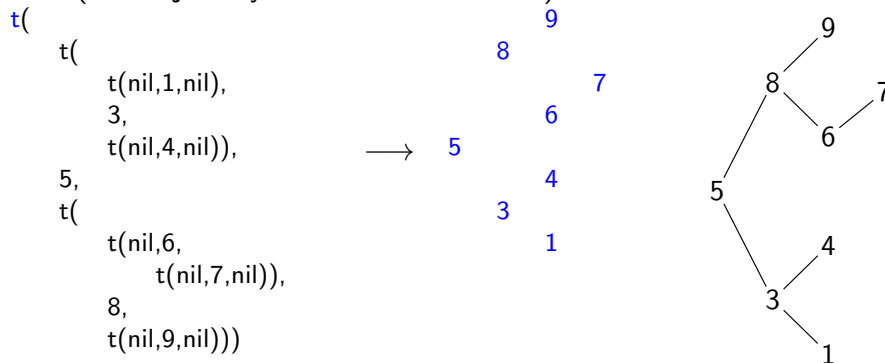
Definice predikátu **gt(X,Y)** – na konečném uživateli.

Funguje i “obráceně” $\Rightarrow$ lze definovat:

`del(T,X,T1) :- add(T1,X,T).`

Výpis binárního stromu

pomocí odsazení zobrazujeme úroveň uzlu ve stromu a celkové uspořádání uzlů (strom je tedy zobrazen “naležato”)

show(+T) vypíše obsah uzlů stromu T se správným odsazením

`show(T) :- show2(T,0).`

`show2(nil,-).`

`show2(t(L,X,R),Indent) :- lnd2 is Indent+2,show2(R,lnd2),tab(Indent),`

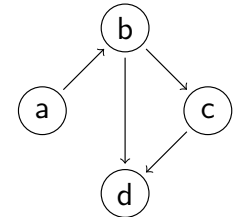
`write(X),nl,show2(L,lnd2).`

Reprezentace grafů

Příklady způsobů reprezentace grafů (v Prologu):

1 term **graph(V,E)**, kde V je seznam vrcholů grafu a E je seznam hran grafu.

Každá hrana je tvaru **e(V1,V2)**, kde $V1$ a $V2$ jsou vrcholy grafu.

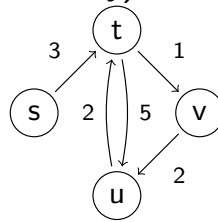
$G = \text{graph}([a,b,c,d],[e(a,b),e(b,d),e(b,c),e(c,d)])$.

znázorňuje **orientovaný** graf

2 **vgraph(V,E)** definuje uspořádanou dvojici seznamů vrcholů (**V**) a hran (**E**).

Hrany jsou tvaru **a(PocatecniV, KoncovyV, CenaHrany)**.

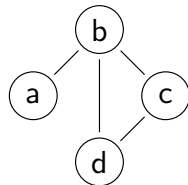
```
G = vgraph([s,t,u,v],[a(s,t,3),a(t,v,1),
a(t,u,5),a(u,t,2),a(v,u,2)]).
```


znázorňuje **orientovaný ohodnocený graf**

3 graf může být uložen v programové databázi jako posloupnost faktů (i pravidel).

```
edge(g3,a,b).
edge(g3,b,c).
edge(g3,b,d).
edge(g3,c,d).
edge(X,A,B) :- edge(X,B,A).
```


díky přidanému pravidlu představuje **neorientovaný graf** (bez pravidla je orientovaný).

Cesty v grafech

Cesta v neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta) v grafu **Graf** najde z vrcholu **A** do vrcholu **Z** cestu **Cesta** (**Graf** je ve tvaru 1).

```
path(A,Z,Graf,Cesta) :- path1(A,[Z],Graf,Cesta).
```

```
path1(A,[A|Cesta1],_,_[A|Cesta1]).
path1(A,[Y|Cesta1],Graf,Cesta) :- adjacent(X,Y,Graf),
\+ member(X,Cesta1), path1(A,[X,Y|Cesta1],Graf,Cesta).
```

```
adjacent(X,Y,graph(Nodes,Edges)) :-
member(e(X,Y),Edges); member(e(Y,X),Edges).
```

\+ Cíl – negace, not

f :- p; q – logické OR, zkratka za f :- p. f :- q.

Cesty v grafech II.

Cesta v ohodnoceném neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta,-Cena) hledá libovolnou cestu z jednoho vrcholu do druhého a její cenu v ohodnoceném neorientovaném grafu.

```
path(A,Z,Graf,Cesta,Cena) :- path1(A,[Z],0,Graf,Cesta,Cena).
```

```
path1(A,[A|Cesta1],Cena1,Graf,[A|Cesta1],Cena1).
path1(A,[Y|Cesta1],Cena1,Graf,Cesta,Cena) :- adjacent(X,Y,CenaXY,Graf),
\+ member(X,Cesta1), Cena2 is Cena1+CenaXY,
path1(A,[X,Y|Cesta1],Cena2,Graf,Cesta,Cena).
```

```
adjacent(X,Y,CenaXY,Graf) :-
member(X-Y/CenaXY,Graf); member(Y-X/CenaXY,Graf).
```

Graph je seznam hran ve tvaru **X-Y/CenaXY** (viz **adjacent**).

Kostra grafu

Kostra grafu je strom, který prochází všechny vrcholy grafu a jehož hrany jsou zároveň hranami grafu.

```
stree(Graph,Tree) :- member(Edge,Graph),spread([Edge],Tree,Graph).
```

```
spread(Tree1,Tree,Graph) :- addedge(Tree1,Tree2,Graph),
spread(Tree2,Tree,Graph).
spread(Tree,Tree,Graph) :- \+ addedge(Tree,_,Graph). % nelze přidat hranu
% přidej hranu bez vzniku cyklu
adddedge(Tree,[A-B|Tree],Graph) :- adjacent(A,B,Graph),node(A,Tree),
\+ node(B,Tree).
```

```
adjacent(A,B,Graph) :- member(A-B,Graph); member(B-A,Graph).
node(A,Graph) :- adjacent(A,_,Graph).
```

```
?- stree([a-b,b-c,b-d,c-d],T).
T = [b-d, b-c, a-b]
Yes
```

